

Asia: VN/2575/2021

Luonnos hallituksen esitykseksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain, terveydenhuoltolain sekä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Vastaajataho:

Muu, mikä? [Ammatillisten erityisoppilaitosten kumppanuusverkosto AMEO]

Kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön varmistaminen

1a) Hyvinvointialueen olisi esityksen mukaan yhdessä alueensa kuntien kanssa muodostettava *alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä*. Onko ehdotus mielestänne tarkoituksenmukainen kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön varmistamiseksi?

Kyllä

1b) Millä taholla tulisi käsityksenne mukaan olla vastuu alueellisen opiskeluhuollon yhteistyöryhmän muodostamisesta?

Sovitaan alueellisesti

2) Kunnan tai useamman kunnan yhdessä tulisi laatia opiskeluhuollon toteuttamiseksi *kunnan opiskeluhuoltosuunnitelma*, joka liitettäisiin lastensuojelulain (417/2007) 12 §:n mukaiseen kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Onko esitys mielestänne tarkoituksenmukainen?

Huomioitanne

3) Hyvinvointialueella tulisi olla *alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma*. Se valmisteltaisiin alueellisessa opiskeluhuollon yhteistyöryhmässä ja hyväksyttäisiin hyvinvointialueen aluevaltuustossa. Alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma liitettäisiin lastensuojelulain 12 §:ssä tarkoitettuun alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Huomioitanne esityksestä?

-

4) Mikäli esitys ei mielestänne riittävästi huomioi erilaisia opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä, kuten esimerkiksi ne, jotka toimivat useamman kunnan alueella tai yksityiset koulutuksen järjestäjät, millä tavoin muuttaisitte esitystä?

Uudistuksen tulee huomioida erilaiset taustayhteydet koulutuksenjärjestäjien välillä. Mikäli valmistelu tapahtuu kunnissa, tulee päätöksentekoon liittää riittävä kuulemismenettely kaikkien suunnitelmaan kuuluvien oppilaitosten kanssa.

5) Hyvinvointialue järjestää opiskeluhoitopalvelut 1.1.2023 alkaen. Näettekö, että opetuksen tai koulutuksen järjestäjällä on yhdessä hyvinvointialueen kanssa edellytykset huolehtia oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9 §:n mukaisesti siitä, että opiskeluhoollosta muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus?

Huomioitanne [Ohjaus palveluihin tulee olla esteetöntä huolimatta palveluiden eri rahoituslähteistä. Monikanavainen palveluiden rahoitus pohja tulee yhdistää siten, että palvelun tarvitsijalle sekä ohjaus että palvelun toteutus onnistuu esimerkiksi koulutuksenjärjestäjän ohjatessa palveluun sisälle.]

Opiskeluhoollon yksilökohtaisen työn kirjaaminen, rekisterinpito ja tietosuoja

6) Esityksessä täsmennetään opiskeluhoollon kirjaamiseen, rekisteröintiin ja tietojen salassapitoon liittyviä oppilas- ja opiskelijahuoltolain säännöksiä. Huomioitanne esityksestä?

Lainsäädännön osoittaessa koulutuksenjärjestäjälle kirjaamis- ja dokumentointivastuuta tulee mahdollistaa järjestelmiin sisälle kirjautuminen.

7) Miten arvioisitte esitysluonnosta tietosuojasääntelyn näkökulmasta?

Tarvittaessa tulee tehdä korjaustoimia myös tietosuojasääntelyyn, mikäli asiakasohjaus ja palvelu estyvät ristiriitaisen lainsäädännön vuoksi.

8) Opiskeluhoollon siirtyessä hyvinvointialueelle tulee myös opiskeluhoollon psykologien ja kuraattorien kirjaamat asiakastiedot tallentaa valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin eli Kanta-palveluihin. Kanta-palveluihin liittymisen määräaajoista säädetään laissa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä. Psykologien tietojen tallentaminen tulisi aloittaa heti hyvinvointialueiden aloittaessa. Sosiaalihuollon ja kuraattorien liittymisvelvoitteen määräaika on 1.9.2024. Arvioitko tarvittavien muutosten olevan mahdollisia näiden määräaikojen puitteissa?

-

Muut huomiot esityksestä

9) Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 16 §:n mukaan oppilaitoksen työntekijän tulee olla yhteydessä opiskeluhoollon psykologiin tai kuraattoriin, jos oppilaitoksen tai opiskeluhoollon työntekijä arvioi opiskelijan tarvitsevan opiskeluhoollon psykologi- tai kuraattoripalveluja. Esityksessä ehdotetaan, että yhteydenotto opiskeluhoitopalveluihin koskisi psykologin ja kuraattorin palveluiden lisäksi myös koulu- ja opiskeluterveydenhuollon lääkärin ja terveydenhoitajan palveluja. Yhteydenotto tapahtuisi jatkossa yhteisymmärryksessä oppilaan tai opiskelijan kanssa. Huomioitanne esityksestä?

Jos mahdollista vaikuttaa koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon saatavuuteen, tulisi asia huomioida yhdenvertaisesti kuraattori- ja psykologipalveluiden kanssa. Väistämättä jää ristiriita opiskelijahuollon palvelun kanssa, jos terveydenhuolto ei toimi saman yhteydenottomallin mukaan.

10) Hyvinvointialue järjestää 1.1.2023 alkaen opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut, kouluterveydenhuollon sekä lukioden ja ammatillisen koulutuksen opiskeluterveydenhuollon. Voimassa olevan oppilas- ja opiskelijahuoltolain 24 §:n mukaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ohjaa ja kehittää yhteistyössä Opetushallituksen kanssa edellä mainittuja palveluja. Esityksen mukaan Opetushallitus ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ohjaisivat ja kehittäisivät yhdessä yhteisöllistä opiskeluhuoltoa ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella olisi päävastuu edellä mainittujen hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevien palvelujen ohjauksesta ja kehittämisestä. Pidätekö esityksen mukaista ohjaus- ja kehittämisvastuun muutosta tarkoituksenmukaisena vai tulisiko Opetushallituksen ohjaus- ja kehittämisrooli säilyttää nykyisellään?

Ei, ohjaus- ja kehittämisvastuut tulee säilyttää nykyisellään

11) Mahdolliset muut huomionne esitysluonnoksesta?

Ammatillisten erityisoppilaitosten (AMEO) lausunto koskien luonnosta hallituksen esitykseksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain, terveydenhuoltolain sekä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Ammatillisten erityisoppilaitosverkoston jäsenoppilaitokset toteavat tyytyväisyydellä, että esityksessä on huomioitu henkilöstöressurssien vahvistaminen. Opiskelijamäärät suhteessa opiskelijahuollon kuraattori- ja psykologi-työntekijöihin on määrällisesti osoitettu aiempaa paremmin ja opiskelijamäärät/työntekijä ovat alenevasummaisina.

Lausunnossa olevassa lakiuudistuksessa on huomioitu muun muassa kuraattorien kelpoisuusvaatimuksia. Yhdenmukainen ja koulutettu kuraattoriammattiryhmä on merkittävän tärkeää palvelun laadun varmistamiseksi. Samalla AMEO-verkosto kuitenkin toteaa, että opiskelijahuollon työntekijöiden koulutusvaatimuksia ei tule tällä hetkellä kiristää aiemmasta ilman riittäviä ammattiryhmän koulutusmääriä. Työntekijöiden saatavuus jo nykyisillä koulutusvaatimuksilla on ollut haasteellista ja opiskelijahuollon toiminta on ollut vaillinaista puuttuvien työntekijöiden vaikeuttaessa toteutusta.

Uudistuksessa on mainittu erityishuomiona kiusaamisen ehkäisyn vahvistaminen. Uudistus on ajankohtainen ja myös kiusaamisen jälkihoidon huomiointi korostaa lakiuudistuksen ajan haasteeseen vastaamista.

Opiskelijahuollon alueellista ja paikallista suunnitelmaa laadittaessa tulee huomioida suunnitelmien luonnin kattava osallisuus sekä opiskelijahuoltoa tuottavan että palvelua käyttävän tahon osalta. Nykyinen palveluiden hajanaisuus vaikeuttaa opiskelijahuollon kautta hoitoon tai kuntoutukseen ohjausta. Uudistuksessa tulee huomioida yksittäisen opiskelijan sujuva ja esteetön mahdollisuus

ohjautua opiskelijahuollolliseen tukeen. AMEO-verkoston opiskelijoilla on usein suuri tuen tarve myös palveluohjaukseen liittyen ja palveluiden käytettävyys tulee olla selkeää ja yksinkertaista.

Tiedonsaanti ja –tallennus tulee tapahtua selkeän järjestelmän kautta. Nykyisessä käytännössä esimerkiksi yksilöllistä opiskelijahuollon kertomusta vaikeuttavat tiedonsaanti- ja tallennusongelmat. Myös arkistoinnin ongelmat haastavat oppilaitoksien opiskelijahuollon toimintaa.

Suomalainen opiskelijahuolto on suuresti jäsentynyt ja kehittynyt aiemman opiskelijahuollon lakiuudistuksen kautta. AMEO-oppilaitosverkosto odottaa meneillään olevan lakiuudistuksen myötä suotuisan kehityksen jatkuvan ja opiskelijahuollon vahvistavan koulutuksen onnistumista.

Kujala Jukka
Kiipulasäätiö, Kiipulan ammattiopisto - Ammatillisten erityisoppilaitosten
kumppanuusverkosto AMEO